

เรื่อง เมืองไตรตรังษ์ เมืองแห่งการกำเนิดราชวงศ์เชียงใหม่

รายละเอียด

ในหนังสือพระราชพงศาวดาร ฉบับ รศ. 125 ซึ่งดำเนินเรื่องตามต้นพระราชพงศาวดารได้กล่าวไว้ดังนี้ “เดิมพระเจ้าแผ่นดินพระองค์หนึ่งครองราชย์สมบัติอยู่ ณ เมืองเชียงรายโยนกประเทศ เป็นพระนครใหญ่ มีพระเจ้ามหาราชพระองค์หนึ่ง ครองราชย์สมบัติอยู่ ณ เมืองสทอง ยกกองทัพมาตีเมืองเชียงรายได้ทำสงครามแก่กัน พระเจ้าเชียงรายพ่ายแพ้เสียเมืองแก่พระยาสทอง จึงกวาดครอบครัวอพยพชาวเมืองเชียงรายหนีเข้าศิกลงมายังแคว้นแคว้นสยามประเทศนี้ ข้ามแม่น้ำโพมาถึงเมืองแปปเป็นเมืองร้าง อยู่คนละฟากฝั่งกับเมืองกำแพงเพชร ด้วยบุญญาฤทธิภาพของพระองค์เป็นมหัศจรรย์บันดาลให้ร้อนถึงสมเด็จพระอัมรินทรราชาบรมราชกุมาร พระกายเป็นดาบสเสด็จลงมาประดิษฐานอยู่ตรงหน้าช้างพระที่นั่ง แล้วตรัสบอกให้ตั้งพระนครในที่นี้ เป็นที่ชัยมงคลพันภัยปัจจุามิตร แล้วก็อันตรธานหายไปเฉพาะพระเนตร พระเจ้าเชียงรายก็ทรงพระโสมนัสตรัสว่า พระดาบสองค์นี้ชะรอยจะเป็นสมเด็จพระอัมรินทรราชาสร้างจำแลงพระกายมาบอกให้เป็นแน่แท้ จึงให้ตั้งชมรมสำนักไพร่พลอยู่ในที่นั้น แล้วให้สร้างพระนครพร้อมด้วยเชิงเทินป้อมค่ายคูประตูหอรบครบบริบูรณ์ แล้วสร้างพระราชนิเวศน์สถานและบ้านเรือนแสนห้าวพระยาลาวเหล่าอำมาตย์ราษฎรทั้งปวงอาศัยอยู่ในเมืองนั้นสำเร็จแล้ว ให้นามเมืองว่าไตร

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ตรึงษ์ เหตุสมเด็จทำวสหัสไนยน์มาซีที่ให้เสด็จครองราชย์สมบัติอยู่ในพระนครนั้น ตรีบเท่าทิวคงคต และพระ
ราชโอรสนัดดาได้ครองสมบัติสืบต่อพระราชวงศ์ติดต่อกันมาถึง 4 ชั่วแผ่นดิน

ครั้งนั้นยังมีชายเข็ญใจคนหนึ่ง เป็นปมเป่าทั่วทั้งกาย คนทั้งหลายร้องเรียกชื่อนายแสนปม นายแสนปม
นั้นทำไร่ปลูกพริก ปลูกมะเขืออยู่ที่ใกล้ฝั่งแม่น้ำใต้เมืองไตรตรึงษ์ลงทางวันหนึ่ง ได้เก็บผลพริกมะเขือขายเลี้ยงชี
วิต แลมะเขือต้นหนึ่งนั้นอยู่ใกล้ห้างที่อาศัย นายแสนปมไปถ่ายปัสสาวะลงที่ริมต้นนั้นเป็นนิจ มะเขือก็ออกผลผล
หนึ่งใหญ่กว่ามะเขือทั้งปวง เหตุด้วยรดแห่งมูตรอันเจือไปด้วยสัมภาวะธาต พอพระราชธิดาพระยาไตรตรึงษ์อยาก
เสวยผลมะเขือ จึงให้สาวใช้ไปเที่ยวซื้อก็ได้ผลมะเขือใหญ่นั้นมาเสวย นางก็ทรงพระครรภ์ ทราบถึงพระราชบิดา
ตรัสไต่ถามก็ไม่ได้ความว่าคบหาสมัครสังวาสกับด้วยบุรุษผู้ใด จนพระครรภ์แก่กำหนดทศมาสก็ประสูตร์พระราช
กุมารบริบูรณ์ด้วยบุญญลักษณะ พระญาติวงศ์ทั้งหลายบำรุงเลี้ยงพระราชกุมารจนทรงจำเริญขึ้นพระชนม์ได้ 3
ขวบ สมเด็จพระไอยกาทรงพระราชดำริห์ จะทดลองเสวยทวยแสวงหาบิดาพระราชกุมาร จึงให้ตีกลองป่าว
ร้องแต่บรรดาชายชาวเมืองให้เข้ามาประชุมในหน้าพระลานให้สิ้น ให้ถือขนมและผลไม้สิ่งใดสิ่งหนึ่งมาจงถ้วนทุก
คน แล้วจึงทรงพระสัตยาริฐานว่า ถ้าบุรุษผู้ใดเป็นบิดาของกุมารนี้ ขอให้กุมารจงรับเอาสิ่งของในมือแห่งบุรุษผู้นั้น
มาบริโภคนให้เห็นประจักษ์เกิด แล้วให้นางนมอุ้มพระราชกุมารออกไปที่ประชุมชนในพระลาน

ฝ่ายนายแสนปมนั้น...ถือข้าวเย็นก้อนหนึ่ง พระราชกุมารก็วิ่งกอดคอ... เอาข้าวเย็นมาเสวย ชนทั้งปวง
เห็นก็พิศวงชวนกันกล่าวดีเตียน พระเจ้าไตรตรึงษ์ละอายพระทัยในความอัปยศ จึงประทาน พระราชธิดากับทั้ง
พระนัดดานั้นให้แก่นายแสนปม แล้วให้ลงพลอยไปจากเมือง ครั้นพลอยลงไปถึงที่ไร่มะเขือนายแสนปมก็พา
บุตรภรรยาขึ้นอยู่บนห้างอันเป็นที่อาศัย ด้วยบุญญาานุภาพของชนทั้งสามก็บันดาลให้ร้อนถึงองค์สมเด็จพระจอมรินทร
อารีราช จึงเนรมิตพระกายเป็นวานร ถือเอากลองทิพย์มาส่งให้แก่นายแสนปม แล้วตรัสบอกว่า ถ้าท่านจะ
ปรารถนาสิ่งใดจงดีเถรนี้อาจขอให้สำเร็จตามความปรารถนา ทุกประการ ว่าแล้ววานรก็หายไปในที่เฉพาะหน้า
นายแสนปมก็แจ้งว่าเทพยดาเฝ้าเอากลองทิพย์มาให้มีความยินดีมากนัก จึงตีกลองเข้าปรารถนาจะให้รูปงาม แล
ปมเป่าทั้งปวงนั้นก็หายสิ้น รูปกายงามบริสุทธิ แล้วจึงเอากลองทิพย์กลับไปสู่ที่พักบอกแก่ภรรยา นางนั้นมีความ
โสมนัส จึงตีกลองนิรมิต ทองธรรมชาติให้ช่างทอง ทำอุ้งทองให้โอรสโสภาศน์

เหตุตั้งนั้นพระราชกุมารจึงได้นามปรากฏว่า พระเจ้าอุทอง จำเดิมแต่นั้นมาจุลศักราช 681 ปีมะแมเอกศก
บิดาพระเจ้าอุทองราชกุมารก็ตีทัพเถรณมิตรเป็นพระนครขึ้น ในที่นั้นมีทั้งปราการเชิงเทินป้อมค่ายคูประตูหอร
บครบบริบูรณ์ทุกสิ่งพร้อมทั้งพระราชวังบวรนิเวศสถาน จึงตั้งนามว่า เมืองเทพนคร เหตุสำเร็จด้วยเทวานุภาพ
ครั้งนั้นประชาชนทั้งหลายชักชวนกันมาอาศัย ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพระนครนั้นเป็นอันมาก เมืองนั้นก็มั่งคั่งบริบูรณ์
ด้วยอาณาประชาราษฎร์ แลบิดาเจ้าอุทองก็ได้ครองราชย์สมบัติ ในเมืองเทพนครนั้น ทรงนามสมเด็จพระเจ้าศิริ
ไชยเชียงแสน เลื่องลือพระเกียรติยศปรากฏในสยามประเทศนี้ จุลศักราช 706 ปีวอกฉศก สมเด็จพระเจ้าศิริ
ไชยเชียงแสน ผู้ประกอบด้วยพระราชกฤษฎา บุญญาานุภาพอันเป็นที่มหัศจรรย์ ได้เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ครอบครองไพร่ฟ้าประชาชนได้ 25 พรรษา ก็เสด็จสวรรคตในปีกอกฉกนั้น ครั้นสวรรคตแล้วกลองทิพย์อัน
พระอินทร์พระราชทานมาก็อันตรธานหายไปด้วย พระเจ้าอยู่ทงราชโอรสจึงเสด็จขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติให้สวรวร
แทนสมเด็จพระบรมราชาบิดาแล้วจึงให้กระทำการสถาปนากิจถวายพระเพลิงพระบรมศพเสร็จแล้วพระองค์ดำรงราช
อาณาจักรอยู่ในเมืองเทพนครนั้น ได้ 6 พรรษา มีพระราชหฤทัยประสงค์จะสร้างพระนครใหม่ ตรัสให้ขุนตำรวจ
ไปเที่ยวตรวจหาภูมิประเทศแห่งใหม่ที่อันมีพรรณไม้จกชาติบริบูรณ์ทุกสิ่ง ขุนตำรวจได้เที่ยวตรวจหาสถานที่ซึ่ง
จะตั้งเป็นพระนครลงมาทางด้านทิศใต้ จนถึงท้องที่ตำบลหนองโสน อันประกอบด้วยพรรณไม้จกชาติครบบริบูรณ์
จึงกลับขึ้นไปกราบทูลพระกรุณาให้ทราบ เมื่อความทราบดังนั้นสมเด็จพระเจ้าอยู่ทง ได้เสด็จกรีธาพลารโยธา
พระราชาราษฎร์ทั้งปวงลงมายังพื้นที่แห่งนั้นให้ตั้งพระตำหนักที่ประทับพลับพลาไชย ณ ตำบลเวียงเหล็ก ให้จัดการ
ทูลปราบที่อันจะตั้งเมือง ทำอิฐเผาปูนซึ่งจะก่อกำแพงพระนครให้ขนานนามพระนคร อันที่สร้างใหม่เป็นนามต้น
ว่า กรุงเทพมหานคร นามหนึ่งชื่อ บวรทวารวดี เหตุมีน้ำล้อมรอบดุจเมืองทวารวดี แต่ก่อนนามหนึ่งชื่อ ศรี
อยุธยา เหตุเอานามเมืองสมเด็จพระนารายณ์อวตารมาประกอบเข้าทั้ง 3 นามประมวลเข้าด้วยกัน จึงเรียกชื่อว่า
กรุงเทพมหานครบวรทวารวดีศรีอยุธยามหาดีลกภพนพรัตนราชธานีบุรีรมย์ อุดมราช นิเวศน์มหาสถาน”

มีการวิเคราะห์และตีความของนักประวัติศาสตร์ เชื่อมโยงกับตำนานของทางล้านนาหลายฉบับ เช่น ตำนานโยนก
เชียงแสน ตำนานสิงหนวัติกุมาร ตำนานจุลยุทธกาลวงศ์ ซึ่งประมวลความตามตำนานได้ว่า พระราชวงศ์เชื้อสาย
จากพระเจ้าสิงหนวัติ พระเจ้าพรหม และพระราชโอรสคือพระเจ้า ศิริไชยเชียงแสน ซึ่งครองอยู่เมืองเชียงราย ได้
หนีภัยสงครามมาตั้งเมืองใหม่ในเขตพื้นที่ของจังหวัดกำแพงเพชร มีชื่อเมืองว่า "เมืองไตรดิ่งษ์" ซึ่งเป็นเมืองที่
เป็นต้นเรื่องของตำนาน ท้าวแสนปม ผู้เป็นราชบุตรเขยของราชาแห่งเมืองไตรดิ่งษ์ ซึ่งต่อมาท้าวแสนปมทรง
ย้ายมาสร้างเมือง "เทพนคร" ขึ้นที่บริเวณฝั่งตรงข้ามกับเมืองไตรดิ่งษ์ และทรงเป็นพระราชบิดาของพระเจ้าอยู่
ทง ต่อมาพระเจ้าอยู่ทงจึงย้ายเมืองมาสร้างเมืองอยุธยา จากความเชื่อมโยงดังกล่าว ทำให้นักประวัติศาสตร์บาง
ท่านสมมุติชื่อราชวงศ์นี้ว่า "ราชวงศ์เชียงราย" ด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ : ไตรดิ่งษ์

ที่มา : เมืองไตรดิ่งษ์ ตามร่องรอยแห่งตำนานและประวัติศาสตร์. (ม.ป.ป). กำแพงเพชร: ม.ป.ท.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-02

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1317&code_db=610001&code_type=01